

MISSA SIMPLEX II VAN HERMAN STRATEGIER

KEES BORNEWASSER

DIT OPUS VAN STRATEGIER ZAL AAN VERSCHILLENDE LEZERS al niet meer onbekend zijn. Gedeelten werden op de Landdag 1964 doorgenomen, terwijl deze compositie ook bij een repetitie tijdens de Studiedagen van 1965 klonk. Bovendien wijdde Jan Mul er in dit blad reeds een alinea aan. ("Vier nieuwe Latijnse missen", decemberaflevering 1965). Een wat uitgebreidere beschouwing moge hier volgen. Vergelijking met een gelijknamige mis van deze componist uit de veertiger jaren toont o.m. een steviger verankering van de melodiek in de kerktönen en een sterkere voorkeur voor onafhankelijke, niettemin modaal aansluitende begeleiding (Kyrie, Benedictus, Agnus). Voorts valt het gebruik van samengestelde maatsoorten op, waarbij soms de onderverdeling aangegeven staat, zoals bij het begin van het Kyrie (voorbeeld 1).

Andante tranquillo $\text{♩} = 80$ ($\text{♩} = 160$)

mf Ky - - rie e - lei - son, Ky -
Ky - - rie e -

Andante tranquillo $\text{♩} = 80$ ($\text{♩} = 160$)

p

ritard. *p*

- - rie e - lei - son, e - le - i - son.
- lei - son, Ky - - rie e - lei - son, e - lei - son.

ritard.

Voorb. 1

De directie, die Hans Ponten bij het repeteren tijdens genoemde gelegenheden toepaste, n.l. de $\frac{7}{8}$ als een drieslags- en de $\frac{5}{8}$ als een tweeslagsmaat, ieder met een verlengde eerste slag (die een ternair ritme bevat) is het meest praktisch; onnodig op te merken dat aanduiding van iedere tel afzonderlijk de souplesse zou verbreken. Voor kerkkoren, die toch regelmatig met binaire en ternaire groepen van het Gregoriaans ritme geconfronteerd worden, mag deze schrijfwijze geen grote moeilijkheden opleveren. Er is hier sprake van een vrij ritme, dat binnen de grenzen van onze metriek is ondergebracht, zoals b.v. Maurice Duruflé de (Gregoriaanse) melodieën in zijn Requiem wist op te nemen.

a tempo *mf* *f*

Ky - ri - e - e - le - i - son, Ky - ri - e - e - lei - son,

Ky - ri - e - e - le - i - son, Ky - ri - e - e - lei - son,

p *mf*

Voorb. 2

Tempo I $\text{♩} = 80$ *mf*

Chri - ste, Chri - ste, Chri - ste e - le - i - son,

mf Chri - ste, Chri - ste, Chri - ste e - le - i - son,

Tempo I $\text{♩} = 80$ *mf*

f *poco rit.*

Chri - ste e - le - i - son, Chri - ste e - le - i - son,

Chri - ste e - le - i - son, Chri - ste, Chri - ste e - le - i - son.

poco rit.

Voorb. 3

Een voortdurend aanwenden van de modi impliceert dat de accidenties op excentrische alteraties wijzen zoals b.v. in het eerste Kyrie na de Christe (voorbeeld 2), van g eolisch naar d dorisch.

Bij een modulatie kan uiteraard het tooncentrum worden gehandhaafd, doch dan wisselt de grondtoon van milieu, zoals in het slot van de Christe (voorbeeld 3), van g eolisch naar g frygisch).

Een opeenvolging van deze beide soorten vinden we in het begin van het Gloria (voorbeeld 4), van g dorisch via a eolisch op "Laudamus te" naar a mixolydisch op "Gratias".

The musical score consists of three systems, each with a vocal line and a piano accompaniment. The first system includes the lyrics: "bo-nae vo-lun - ta - tis. Lau-da-mus Te. Be - ne - di - ci-mus Te. Ad - o - ra-mus Te. Glo - ri - fi - ca-mus Te. Gra - ti - as a - gi - mus ti - bi - ri - fi - ca-mus Te." The second system includes the lyrics: "Be - ne - di - ci-mus Te. Ad - o - ra-mus Te. Glo - ri - fi - ca-mus Te." The third system includes the lyrics: "ca - mus Te. Gra - ti - as a - gi - mus ti - bi - ri - fi - ca-mus Te." The score includes dynamic markings such as *mf*, *f*, *ritard.*, and *mp*, and tempo markings such as *poco meno mosso* and *♩ = 80*.

Vorb. 4

Een eenvoudig maar toch bijzonder effect heeft de sequensgewijze herhaling van het dorische "Qui tollis" (voorbeeld 5).

Larghetto $\text{♩} = 66$

mf ritard. molto *p* *p*

Fi - li - us Pa - tris. Qui tol - lis pec -

Fi - li - us Pa - tris. Qui tol - lis pec -

Larghetto $\text{♩} = 66$

ritard. molto *p* *pp*

mp *mp*

- ca - ta mun - di, mi - se - re - re no - bis. Qui tol - lis pec -

- ca - ta mun - di mi - se - re - re no - bis. Qui tol - lis pec -

mf *mf*

- ca - ta mun - di, su - sci - pe, su - sci - pe de - pre - ca - ti - o - nem no - stram.

- ca - ta mun - di, su - sci - pe, su - sci - pe de - pre - ca - ti - o - nem no - stram.

Vorb. 5

Tevens zien wij hier, hoe de ionische toonsoort (D groot) op "deprecationem nostram" verantwoord gebruikt kan worden - ook het Sanctus staat gedeeltelijk in majeur - zonder dat er op enigerlei wijze een melodie van het gebruikelijke patroon uit "des majeurs hoogtij" is ontstaan; de rijke bewegelijke harmonie draagt hiertoe bij.

Wij blijven hier met opzet even bij stilstaan, omdat deze kwestie bij het

componeren van Missen met een bepaalde bedoeling actueel is. Deze Missa Simplex II van Strategier behoort tot enige werken, die de Gregoriusvereniging destijds aan componisten gevraagd heeft te schrijven voor gemiddelde kleinere koren; deze mis, met haar affiniteit - zowel in ritmisch en modaal opzicht - aan het Gregoriaans, voldoet o.i. aan deze voorwaarde. Missen voor koor en volk ¹⁾ zullen ter bereiking van een grotere actieve deelname de majeuretoonsoort niet altijd moeten ontvluchten, al bevredigt ons het gebruik der modi vaak meer. Om dán tot melodiek met een eigen gezicht te komen, waarbij het koor - een zelfstandige taak vervullend - in afwisseling met de gemeenschap, muziek van uiteraard gelijke stijl ten gehore brengt... ziedaar een opgave, die hopelijk pennen ter bespreking, maar liever nog echte compositiepenen in beroering zal brengen: door de uitbreiding van de functie van het koor dient deze vorm aandacht te krijgen.

1) Men leze Strategiers artikel in ons blad (afl. dec. 1964: Kunnen koorzang en volkszang samengaan?; pag. 310) waarin hij gregoriaans als afwisselende gemeenschapzang met meerstemmige koorzang in één compositie optredend min of meer afwijst, maar zich over gelijkstijlige koor- en gemeenschapzang niet uitspreekt.

PIANO'S EN VLEUGELS / KEUS UIT MEER DAN 75 INSTRUMENTEN



MORGEN AL KUNT U UW STEINWAY OF BECHSTEIN IN HUIS HEBBEN

In onze ruime vleugelzaal kunt u rustig kiezen uit diverse Steinway en Bechstein vleugels. En wat méér zegt: het instrument van uw keuze is voorradig. Morgen al kunt u er thuis op spelen!

kettner & duwaer

AMSTERDAM HEILIGEWEG 21-25 TELEFOON 22 36 60 ARNHEM WILLEMSPLEIN 33 TELEFOON 2 68 98